

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht - Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; J. van Heteren, Sliedrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn,

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, Meerkerk. Telefoon 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

DE LES VAN DE KONIJNEN

De konijnen zijn een machteloos volk; nochtans stellen zij hun huis in de rotssteen.

Spreuken 30 : 26

Hebben we de vorige keer de les van de mieren geleerd (het gaat erom, dat we de les ook recht leren!), in deze tekst hebben we opnieuw een „dierkundeles”! De les van de konijnen. We zullen hierbij waarschijnlijk niet moeten denken aan onze bos- en duinkonijnjes, omdat die in Palestina niet blijken voort te komen. Bedoeld worden kleine diertjes, die veel lijken op marmotten. Ze hebben een zachte pels, van boven grijsbruin en van onder lichter. Ze leven in groepen bij elkaar in het bergland. Graag koesteren ze zich in de zon op de rotsen. Eén van hen fungeert dan als schildwacht. Wanneer er gevaar dreigt (vooral de arend is een gevreesde vijand) dan maakt die schildwacht een gillend geluid, waarop de hele groep snel wegvlucht in de rots-spleten. Ook deze kleine diertjes zijn „van wijsheid voorzien”! We zien ze daar spelen in de zonneschijn, maar ineens zijn ze verdwenen in de rots. Wat heeft God die kleine weerloze diertjes toch een veilige schuilplaats bereid. Daar, in die rotssteen kan niets en niemand hen deren! De konijnen zijn een machteloos volk! Dat zijn wij ook! Wij allen! U en ik! Groot en klein! Jong en oud. Machteloos! Nee, daar lijkt het zo niet op. Vooral niet, als we jong zijn en gezond en sterk. Machteloos? Welnee: wij kunnen en wij durven. Ja, wij durven ook! Wij durven te leven. Wij durven het aan, om te leven met een onbekeerd hart, met een onverzoende schuld. Wij durven zo zelfs de eeuwigheid tegemoet reizen. En we koesteren ons in de zon van de voor-spoed, van de welvaart, ook in de zonneschijn van onze eigengerechtigheid, van onze wijsheid, van onze godsdienst zonder God!

De konijnen zijn een machteloos volk! Wij ook! Ja, wij ook! U en ik! Groot en klein! Jong en oud! Of we het willen weten of niet!

We zijn machteloos. We zijn zo een prooi! Hoort dan het gillend fluiten, hoort dan de gillende waarschuwing van de **schildwacht!** Er dreigt gevaar, dodelijk gevaar!

Daar is het gevaar van de zonde, van de verzoeking, van de verleiding. O, die zonde! Ze zal ons naar de hel voeren. En de verleiding, de vleierende verleiding! Als de duivel ze op ons pad zendt, hoe zullen we bestaan door eigen kracht? Eva is bezwiken, en David, de man naar Gods hart! En Petrus, de rotsman!

Machteloos! Ook jonge mensen met al hun durf en met al hun idealisme. Laten ze eens een streepje zetten op de wand van hun slaapkamer voor elke nederlaag, die ze in de strijd tegen de zonde lijden. En dan na enige tijd eens zien hoeveel streepjes er staan.....!

We zijn machteloos. Machteloos tegen de zonde, tegen de verzoeking, tegen de listen van satan, machteloos tegen de dood, tegen het oordeel. Durven we dan nog te leven met een onverzoende schuld. Zoudt ge het echt aandurven: alleen voor Gods gericht? Voor eigen rekening?

Hoort dan toch het gillend geluid van de waarschuwendende schildwacht! Het gevaar, het dodelijk

gevaar dreigt. Het is vlakbij! En u bent machteloos! Blijf niet langer spelen in de zonneschijn, die slechts „schijn” is. De eeuwige nacht overvalt u! Tenzij!

De konijnen zijn een machteloos volk; nochtans stellen ze hun huis in de rotssteen. Als ze de waarschuwing horen, als het gevaar dreigt, dan vluchten ze! Ze proberen niet eens zichzelf te verdedigen tegen de naderende vijand. Omdat ze weten dat ze het dan zeker zullen verliezen. Ze vluchten! In de spleten van de veilige rotssteen. Er is een Schuilplaats. Er is een veilige Schuilplaats. In de Rotssteen, die Christus is!

Buiten die Rotssteen wacht ons alleen de nederlaag, het verderf, de ondergang. Een andere Schuilplaats, een andere Toevlucht is er niet. Moogt ge ook al belijden: een andere Toevlucht ken ik geen; hulploos kom ik tot U vliën?

Ja, Hij, Christus is de Rotssteen, de veilige Schuilplaats. Als de schuld wordt aangebonden, satan aanvecht, als de zonde benauwt, als de verleiding sterk is, als de dood nadert, als de rechterstoel in het gezicht komt.

Hij is de sterke Held, de Leeuw uit Juda's stam. Hij heeft de verzoeking ook gekend, maar Hij is er ongeschonden doorgekomen. Hij heeft satan wederstaan. Ja, Hij is tot zonde gemaakt, om de overtreding van Zijn volk is de plage op Hem geweest. Hij werd tot een vloek, maar Hij voldeed, verzoende, betaalde wat Hij niet geroofd had. Opdat Hij een Toevlucht zou zijn, een veilige, een volmaakt veilige Toevlucht voor een machteloos volk. Een Rots om in te wonen. O, als die Rotssteen er eens niet was..... Waar was mijn hoop, mijn moed gebleven. Maar Hij is er! Vlucht dan, vlucht, eer ge sterven moet, die Rotssteen binnen.

Volgens Leviticus 11 : 5 behoren de konijnen tot de onreine dieren. Een machteloos volk! Boven-dien onrein! Maar God heeft ze een vaste, veilige Schuilplaats bereid!

**Want God zal mij, opdat Hij mij beschutt'
In ramp en nood versteken in Zijn hut;
Mij bergen in 't verborgen van Zijn tent,
En op een rots verhogen uit d'ellend.**

Vlietstra

School voor Dundas en Hamilton

Voor bovengenoemde school kwamen bij ons nog drie giften van f 100,— binnen, waarvoor onze hartelijke dank. We hebben een bedrag van f 1310,— aan het commissielid, dat voor een trip in ons land was, afgedragen. Mochten er nog anderen zijn, die een bijdrage voor deze schoolbouw willen geven dan kunnen zij die overmaken op onze girorekening 65.24.22.

B.

N.B. Inmiddels ontving ik nog de volgende giften: f 1000,— van v. R. te D., f 35,— van vrienden te A., f 10,— van S. te S. Dus samen f 1045,—. Waarvoor hartelijk dank.

Onze TWAALFDE ONTMOETINGS-DAG 2 (vervolg)

De pauze liep ongemerkt ten einde. Die pauze maakt een wezenlijk deel uit van onze ontmoetingsdagen. Maar die moet toch binnen bepaalde grenzen blijven. Vandaar dat, zoals tevoren al bekendgemaakt was, de middagsamenkomst om 2 uur begon. Tegen die tijd hadden velen al weer een plaats in het kerkgebouw ingenomen en toen het tijd was haastten ook anderen zich om een plaats te zoeken.

Ds. Van Leeuwen van Elburg opende de mid-

VAN DE ADMINISTRATIE

Wij hebben in de laatste 14 dagen weer vele verrassingen kunnen boeken, wat ons steeds weer bemoedigt om met de uitgave van „Bewaar het Pand” op dezelfde wijze voort te gaan, overtuigd dat ons blad in een behoefte voorziet. Dat laatste mogen wij ondervinden, uit de persoonlijke reacties die wij ontvangen. Wees ervan overtuigd dat alle correspondentie door ons wordt gewaardeerd, en steeds in dank wordt ontvangen. Niet minder dan 15 nieuwe abonnees konden wij noteren, waarvan een 8-tal door F. P. te U. ons toekwamen. Er waren er onder die hun blijdschap te kennen gaven, dat zij uit hun omgeving een nieuwe abonnee konden doorgeven. Allen die medewerkten onze hartelijke dank. Wie verblijdt ons D.V. een volgende keer? Ook willen wij niet voorbij gaan, dat onder deze nieuwe abonnees een 2-tal jeugdigen waren, door bemiddeling van de schrijver „Voor de Jeugd”; de vriend van de jeugd! Waarom wij hierop attenderen? Gelijktijdig ontvingen wij een 2-tal berichten van overlijden, zou dit geen reden zijn om over na te denken?

Ook hebben wij met elkaar aan giften en overbetalingen mogen ontvangen de grote som van f 350,50 w.o. een gift van f 100,— (J. B. te IJ), nagift van f 25,— Ontmoetingsdag, f 25,— uit de kollekte te Broeksterwoude en f 10,— idem uit Dordrecht (C.), f 25,— (K. v. d. B. te U.), en het overige f 165,50 aan overbetalingen. Dat zijn de vele verrassingen die wij ontvingen. Allen hiervoor onze hartelijke dank, en bij de voortduur aanbevolen.

Adm.: „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen aan Rijn. Giro 704350.

v. d. L.

dagsamenkomst. Hij liet zingen Ps. 119 : 67 en 84, ging voor in gebed en las 2 Koningen 2 : 19 - 22. Daaraan ontleende hij ook zijn openingswoord. We kunnen volstaan met verwijzing naar de weergave daarvan in het vorige nummer, zoals de spreker die zelf had opgemaakt.

We zongen Ps 65 : 2 en toen kreeg Ds. Tanis van Sliedrecht-centrum gelegenheid om zijn rede uit te spreken. Zijn uitgangspunt was Openbaring 12 : 13 - 17. Hij sprak over: Begnadiging in een bange tijd. Ook naar dit woord werd met aandacht en zoals we later mochten horen met instemming geluisterd. Onze lezers, die niet in Kampen geweest zijn, hebben er intussen al kennis van kunnen nemen door de samenvatting die in het vorige nummer werd opgenomen. Die wel in Kampen geweest zijn hebben in de samenvatting de hoofdzaken van de rede van Ds. Tanis terug kunnen vinden.

Weer zongen we en wel Ps. 25 : 1, 6 en 7. De bezoekers kregen weer gelegenheid om hun gaven voor „Bewaar het Pand” af te zonderen. We mogen dankbaar zijn voor de offervaarigheid. Uit de verantwoording in het vorige nummer kon men zien, dat met inbegrip van het zogenaamde koffiegeld — de vrijwillige giften voor koffie, frisdrank en koeken — het bedrag van f 10.000,— belangrijk is overschreden. Dat is voor ons bestuur bemoedigend. Daaruit spreekt waardering voor de arbeid tot bevordering van de handhaving van de oude gereformeerde beginselen.

Ds. Van der Ent van Katwijk aan Zee sprak een slotwoord. Hij dankte voor de aanwezigheid en de offervaarigheid. Zijn slotwoord handelde over 1 Timotheus 6 : 12a: „Strijd de goede strijd des geloofs”, geheel in aansluiting met zijn artikel over Kampen, dat opgenomen was in het nummer, dat vóór de ontmoetingsdag verscheen. Onze lezers hebben van het slotwoord al kennis kunnen nemen. Zie het vorige nummer van ons blad.

Na het slotwoord ging Ds. Van der Ent voor in

dankgebed. We zongen Ps. 89 : 7 en 8 en Ds. Van der Ent eindigde met de bede uit de Avondzang: „o, Vader , dat Uw liefd' ons blijf”

Het einde van de ontmoetingsdag was aangebroken. Allen gingen heen. Het grote kerkgebouw stroomde leeg. Afscheid werd genomen. Handen werden geschud. Auto's en andere vervoermiddelen werden opgezocht en zo ging ieder weer zijns weegs. Het duurde nog geruime tijd voor de laatste bezoekers vertrokken waren.

Een woord van dank aan alle bezoekers is wel op z'n plaats. Zonder hen kunnen we geen ontmoetingsdagen houden. Zonder hun gaven kunnen we de uitgave van „Bewaar het Pand” niet voortzetten. We zijn zelf met de indruk naar huis gegaan, dat men voldaan (niet zelfvoldaan) naar huis teruggekeerd is, goedsmoeds, bemoeidigd en gesterkt. En als het goed is met een danktoon in het hart, voor wat de Heere had willen geven. We lezen immers ook van Paulus, dat hij, toen hij de broeders ontmoette, God dankte en moed greep.

We willen dankbaar memoreren de beschikbaarstelling van het kerkgebouw door de kerkeraad van de Gereformeerde Gemeente. Ook deze keer is weer gebleken, dat dit gebouw geheel aan onze verlangens voldoet. De koster en zijn echtgenote hebben hun best gedaan in de verzorging van de bezoekers. Zij werden geholpen door de dames uit Doornspijk en Elburg. En daarnaast zijn er nog hand- en spandiensten verricht door verschillende broeders. Voor alles hartelijk dank. Ook dank aan de organist voor zijn arbeid.

We hebben met blijdschap mogen constateren, dat er verschillende predikanten onder de bezoekers waren en onder hen een paar, die er voorzover ons bekend is tevoren nooit geweest waren.

Bij het heengaan zei iemand: we moesten vier keer per jaar bijeen kunnen komen. Die gedachte is wel weer naar voren gekomen. Ook wel de gedachte om streeksamenkomsten te houden. Daar is door ons bestuur ook wel over gesproken, maar dit acht een en ander niet uitvoerbaar. Het is beter op de bestaande voet voort te gaan. Maar we mogen wel uit zulke uitingen opmaken, dat men al verlangend uitzielt naar de volgende ontmoetingsdag. Nu, D.V. hopen we die te houden op de zaterdag na Pasen 1977. Laten we die dag alvast noteren en vrijhouden.

Nog een enkele opmerking. Er zijn er die met het oog op bepaalde omstandigheden liever op een andere zaterdag dan de vierde in augustus zouden willen samenkomen. Wij hebben natuurlijk op zichzelf geen bezwaar tegen een andere zaterdag, maar in het verleden is gebleken, dat deze zaterdag in feite de meest geschikte is. We willen zoveel mogelijk vermijden, dat onze dag samenvalt met dagen waarop kerkelijke activiteiten plaats vinden of waarop samenkomsten worden gehouden, die ook bezoekers uit onze kringen trekken. Daarom lijkt het ons het beste op de vierde zaterdag in augustus te blijven aanhouden, tenzij er een mogelijkheid geopend wordt voor een andere geschikte zaterdag.

We willen het hierbij laten en nemen ook op deze wijze afscheid van onze ontmoetingsdag.

B.

N.B. Dit stuk had moeten worden opgenomen in het nummer van 16 september j.l., maar er was geen plaats voor. Daardoor klopt de verwijzing naar „het vorige nummer” niet. Dat moet nu natuurlijk zijn „het voor-vorige nummer”.

B.

CATECHISMUS, LEERBOEK VAN DE ORDE DES HEILS

ZONDAG 5

Het staat voor ons op grond van Gods dierbaar Woord vast, dat wij naar het rechtvaardig oordeel Gods, tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben. Wat het hart, dat leeft bij Gods goeder-tierenheid, doet vragen: „Is er enig middel waardoor wij deze straf ontgaan mochten en weder tot genade komen?”

Want al zijn wij hier op de leerschool van Christus en heeft het hart Zijn wet hartelijk lief gekregen, met de bekentenis dat wij van nature geneigd zijn God en onze naaste te haten, en dat met de ootmoedige bekentenis de eeuwige dood verdiend te hebben, zo wordt het kennen aan de Middelaar des verbonds daarin nog gemist. En dan bedoelen we daarmee de geestelijke kennis des geloofs, om van Hem een recht gebruik te maken.

Maar daarmee drukken wij de historische geloofskennis van Christus niet weg, want dat is nodig. We hebben het zelfs productief te maken, om te komen, door de onderwijzingen van de Heitus in het geloof dat door de liefde werkt. En zien we dat over het hoofd, dan gaan wij een historisch geloof houden voor het zaligmakend geloof, en dat is misleidend voor de eeuwigheid daar de Schrift er ons op wijst. De wijze maagden hadden zowel olie in de lamp van 't verstand als de anderen, maar die hadden geen olie in het vat des harten. En toen hun dat duidelijk werd, kwamen zij door een grote verwarring te staan voor een bittere teleurstelling. Maar de vrager is wel op de leerschool der genade, stoelt niet op de wortel van eigengerechtigheid. Want genade is die goedheid Gods, waardoor Hij zonder inzicht van des mensen waardigheid, hem wel doet.

Let dan op het antwoord: „God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij aan dezelve, of door onszelven, of door een ander, volkomen betalen.”

Uit het antwoord op de vraag die nu volgt: „Maar kunnen wij door onszelf betalen?” blijkt dat alles in het werk gesteld werd om het zelf te doen. En dat heeft hier in de eerste plaats niet de wortel van eigengerechtigheid tot uitgangspunt, maar zijn liefde tot de Heere, om er door met Hem verzoend te mogen worden. En dat heeft nu juist de tegenovergestelde uitwerking. Wat ons blijkt uit de bekentenis: „maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.” Mensen die uit liefde tot de Heere niet werkzaam worden, komen nooit tot deze innerlijke overtuiging. Want al had hij in de eerste plaats de wortel van eigengerechtigheid niet tot uitgangspunt, zo was het hem nu wel duidelijk geworden dat hij het gedaan had in de kracht van de wet. Maar daartoe had hij dan ook de wet liefgekegen. Wat hem nu deed komen tot de innerlijke overtuiging, dat er zondaars uit de werken der wet niet gerechtvaardigd kan worden. En dat is niet uit een boekje te leren, maar daartoe hebben wij de leerschool des Geestes nodig. De levenden leren met smart en droefheid sterven aan de wet.

Doch degenen die niet kennen de droefheid naar God die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid, staan alleen naar de bevrijding van een bezwaarde consciëntie. En komen daarin wel te staan voor godsdienstige problemen en moeilijkheden, waarmee zij dan ook blijven tobben. Want daarvoor is de Heere Jezus niet gekomen. Maar de eersten komen te staan voor een totale onmogelijkheid, daar God aan geen ander schepsel de schuld kan straffen, die de mens gemaakt heeft. „En ten andere, zo kan ook geen bloot schepsel, de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.”

De rijke jongeling kwam wel te staan voor godsdienstige moeilijkheden, die alleen opgelost konden worden met het verlies van zijn eigen leven, en zie, dat zocht hij ten koste van alles te behouden en hij gaf er de „Goede Meester” voor prijs, want de Heere Jezus was, als de door God gezonden Zaligmaker, hem niet dierbaar en dus ook niet onmisbaar.

„Als nu de jongeling dit woord hoorde, ging hij bedroefd weg; want hij had vele goederen.” Maar kunnen die in oprechtheid des harten de verzoening met God zoeken, dat dan wel? In geen geval, maar toch zijn zij van die mensen grondig onderscheiden. En wel hierin, daar zij er van overtuigd zijn in hun hart, dat zij met behoud van hun eigen leven niet kunnen zalig worden, want dat sluit de Heere uit, is met Hem niet te verenigen. En wat de Heere in de weg staat kunnen zij zelf niet weg snijden. Maar de Heere doet een afgesneden zaak, brengt Zijn beloften niet langs de weg van berekening, doch van een totale onmogelijkheid, tot vervulling. Wat ons doet denken tot bevestiging van deze zaak, aan de geboorte van Izak. De Heere doet ons met al ons woelen en werken komen in de dood der onmogelijkheden. En dit is de dood voor vlees en bloed, want die zullen het Koninkrijk der hemelen niet beërven. Wat de nood der ziel steeds groter doet worden.

En in de weg van ontdekking en ontgronding gaat de last der zonde steeds meer drukken. Het is een staan voor eigen rekening, een gaan door een huilende wildernis.

En als de pelgrim week van de stenen der beloften, om hem te brengen bij de enge poort van

de waarachtige bekering, kwam hij in een grote vermoeidheid met zijn zondelast in de poel moedeloosheid. Waar de modder der ongerechtigheid hem van alle kanten kwam aan te kleven. Het werd steeds meer aan zijn kant een wegzinken, een omkomen. En toch wilde hij niet terug naar de stad die hij verlaten had. Maar de ruimte om behouden te worden, werd door de duisternis der ongerechtigheid steeds meer bedekt. Daar kwam een nachtelijke duisternis over zijn hart en leven. Maar de Heere beschikte hem een man, die wist met de moede een woord ter rechtertijd te spreken. Hij leefde met hem mee, wist hem moed in te spreken en zie, de helpende hand was hem tot zegen, om zijn reis naar het beloofde land weer voort te zetten. Maar uit vrees voor de modder der ongerechtigheid, kwam hij in het witte zand van eigengerechtigheid, waarin geen verzoening met God was te vinden. En zo mocht hij, al was het onder vele verschrikkingen, voort strompelen naar de enge poort die hem tot zijn behoud was aangewezen. Maar de lessen van de man die met hem wist te spreken in zijn diepe moedeloosheid, deden hem met meer ernst letten op de stenen van Gods beloften, om niet af te wijken van het doel der reis, het komen bij de enge poort.

Maar al sprak de man, die wist met de moeden een woord ter rechter tijd te spreken, tot troost van zijn hart, het was de Middelaar niet, al mocht hij een middel zijn tot bevrijding uit de poel moedeloosheid. Want moedeloosheid is wel het ergste wat u kunt bedenken, voor een zoekende ziel, die de onberouwelijke keus niet prijs kan geven en door de Heere daarin werden vastgehouden. Hij bad in de modderpoel: „Wend U tot mij en wees mij genadig. Want ik ben eenzaam en ellendig. De benauwdheden mijns harten hebben zich wijd uitgestrekt; voer mij uit mijn noden.” En die bede is verhoord, zij kwam op uit de diepe nood zijns harten, werd door de Heere om Zijns naams wil verhoord.

Met de hartelijke bekentenis, dat een bloot schepsel de last van Gods eeuwige toorn tegen de zonde niet kan dragen, tot verlossing van andere schepselen, rijst de vraag: „Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?”

Het gaat hier om de bepaalde orde en regel, die de Heilige Geest heeft in Zijn ontdekkend en ontgrondend werk. Het hart dat onder die bearbeiding leeft, komt steeds meer te staan voor de diepe kloof, die er is tussen God en de mens, vanwege onze moedwillige ongehoorzaamheid. Ja, daar moet een Ander aan te pas komen, van onze kant is het een afgesneden zaak.

De rijke man dacht met zijn eigengerechte godsdienst te kunnen volstaan. „En als hij in de hel zijn ogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre en Lazarus in zijn schoot.” Maar op zijn verzoek kon Lazarus de rijke man zijn tong niet verkoelen met enkele druppels water, vanwege de grote kloof die niet was te overbruggen. Zijn smart was in die helse vlam, het vuur dat door de mens ontstoken was, niet te verlichten.

Is ons dat duidelijk, nemen we dat over in ons hart, als de grootste nood van ons leven, dan hebben we behoefte aan een Middelaar, die de kloof kan helen om ons te stellen in Gods zoete gunst en zalige gemeenschap door Zijn gerechtigheid.

Wordt dat niet beseft, gaan wij daar onder niet gebogen, dan kunnen we het nog wel met wat alledaagse godsdienst stellen. Zodat wij net eender zijn als de rijke man, die op de diepe kloof, geslagen door de zonde, tussen de Heere en ons hart, niet zag en geen behoefte had aan een Middelaar. Wat de mens doet leven in een godsdienstige zorgeloosheid alsof er geen eeuwigheid aanstaande is, om gesteld te worden voor het grote Godsgericht.

Het is 'n lichtpunt in het leven van de mens, als zijn tijd nog is de tijd der genade, de mogelijkheid om zalig te worden. Dan denkt men met een diepe smart aan de zorgeloosheid waarin wij van nature leven. Toen de pelgrim dat duidelijk werd, zocht hij de eenzaamheid om dat te bewenen en te lezen in het Woord des Heeren al zoekende naar een Middelaar waarvan de Bijbel spreekt en die door het Evangelie gepredikt wordt. En dan zucht het hart: Maar ach, ik ken Hem niet. Ik kan niet zeggen dat Hij mij dierbaar is, ik sta voor eigen rekening. En toch is het mijn liefste werk dat te belijden en te bewenen in mijn smeken om ontferming.

Soest.

R. Kok

VAN DE KERK (10)

Haar kentekenen (6)

We hebben besproken, dat de MACHT van de kerk een „dienend” karakter heeft en geen „heersende” macht is, zoals Rome stelt. De kerk mag niet „het zwaard” gebruiken, waarvan de OVERHEID zich moet bedienen. Toen Rome nog allerwege als heersende kerk zich deed gelden, bediende zij zich wel van het zwaard. De kerk heeft het „geestelijk” zwaard te hanteren, dat is GODS WOORD. Paulus schrijft in Efeze 6: 17: „En het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord.”

Hoever nu reikt de macht van de kerk? Die vraag willen we thans beantwoorden.

Welnu, de macht van de kerk draagt geen absoluut karakter. Zij bezit een afgeleid gezag. CHRISTUS is alleen het H o o f d der kerk.

Rome ziet de p a u s als het hoofd der kerk, aangezien hij is de opvolger van Petrus en dus verder a l de pausen. Zij wil dit doen gronden op de uitspraak van Christus: „Gij zijt Petrus en op deze petra zal Ik Mijn gemeente bouwen.” (Matth. 16: 18).

Het woord „petra” staat hier als vrouwelijke vorm, zoals in de grondtekst. De Heere Jezus schuift als het ware de PERSOON van Petrus naar achteren. Daarop wijst ook het feit, dat Petrus door openbaring des Vaders tot belijden is gekomen. Het gaat om het a m b t van Petrus en van al de apostelen. Als ambtsdrager beleeft en verkondigde hij, dat Jezus de Christus is. Het gaat dus hier om de INHOUD van Petrus' belijdenis en dáárop bouwt Christus Zijn gemeente.

Wat betreft het standpunt en de leer van Rome, dat de paus de opvolger van Petrus zou zijn, blijkt duidelijk uit het feit, dat Christus nooit bedoeld heeft, Petrus b o v e n de andere apostelen te stellen, als zou hij zo gezegd de eerste paus zijn geweest.

Bovendien is het apostolisch ambt, van tijdelijke aard geweest. Het was noodzakelijk tot VESTIGING van de Nieuw-Testamentische kerk. Toen de Christelijke kerk eenmaal gevestigd was, is het apostolisch ambt met de laatste apostel beëindigd en daarmee ook de buitengewone g a v e n, welke tot vestiging van de kerk nodig waren. Zo is het apostolisch ambt overgegaan op de ambten, zoals die thans in de kerk bediend worden.

We komen nog even terug op de verdere ontwikkeling van het pausschap.

Aanvankelijk werd de kerk geregeerd en geleid door BISSCHOPPEN. Zij hadden niet de alleenheerschappij over de kerk, maar fungeerden als l e i d e r s. Want vanzelf had de jonge kerk leiding nodig. Later werden de bisschoppen al meer privilegiën toegekend of liever: die zijzelf zich aanmatigden, namelijk, toen de dwalingen in de kerk ingang kregen. Er kwam een wedijver onder de bisschop van Alexandrië, van Konstantinopel en van Rome en wel wie van hen het p r i m a a t zou verkrijgen. En omdat Rome ervan uit ging, dat zij de OUDSTE was en dus de oudste rechten had, kwam het primaat (als eerste en voornaamste) aan de kerk van R o m e. In 1870 werd de paus van Rome onfeilbaar verklaard, d.w.z. in zijn uitspraken of leer-bekrachtigingen, als bezittende de onfeilbare leiding van de Heilige Geest.

Zo kwam Rome als kerk te heersen o v e r de Schrift. Zij stelt de l e e r vast, naast de Schrift ook uit de traditie en de overlevering als onherroepelijk. Over hen, die loslaten of eraan twifelen, wat de kerk zegt en leert, wordt het „anathema”, de vloek, uitgesproken.

Eén mijner vroegere catechisanten uit één onzer vorige gemeenten ging tot de Roomse kerk over na haar vertrek als verpleegster naar een andere plaats, waar zij in nauw contact kwam met Roomsens. Zij werd geheel ingewonnen door de zogenaamde vastigheid, welke de k e r k biedt. Op mijn vragen antwoordde zij per brief: „dominee, nu ben ik tot volle zekerheid gekomen, door mijn geloof i n w a t d e k e r k z e g t.” 't Was tot groot smartelijk verdriet ook van haar ouders, dat zij tot zulk een vaste overtuiging kwam. 't Was helaas tevergeefs, dat we haar toen trachtten duidelijk te maken, hoe de Roomse kerk dwaalt ten opzichte ook van de dwaalleer, waarover wij in deze les handelden. Dan heeft de kerk der Reformatie een betere en solidere vastheid en zekerheid des geloofs in

't licht gesteld, in het: „Sola Scriptura”, „alleen de Schrift”.

Zeër zeker heeft Gods kerk het Pand te bewaren, dat haar toebetrouwd is, waarop Paulus Timotheus wees in I Tim. 6: 20 en II Tim. 1: 14. En daarom is het zulk een grote zegen, dat de Heere Zijn kerk BELIJDENISGESCHRIFTEN heeft gegeven, die de leer der Schrift zo schoon en kernachtig verklaren. Dat zij toch m e e r zouden gelezen en onderzocht werden en bovenal zouden v e r s t a a n worden.

Maar, van hoe grote waarde onze belijdenisgeschriften ook zijn, wij mogen aan deze geen Goddelijk gezag toekennen. Dat bezit a l l e e n de BIJBEL! Dat wil dus zeggen: de belijdenisgeschriften mogen niet gesteld worden b o v e n, maar n a a s t de Schrift. Zo heeft de kerk altijd weer Gods Woord te doen spreken en te getuigen: „d a a r s t a a t g e s c h r e v e n”. Ook Christus heeft Zich steeds beroepen op de Schriften en alzo deden de Evangelisten en Apostelen. Telkens lezen we: „Toen is vervuld geworden.....”

De kerk belijdt:

„En wij hebben het profetische Woord, dat zeer vast is en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de Morgenster opga in uwe harten.” (II Petr. 1: 19).

Een en ander besproken te hebben over de MACHT der kerk, door het ambtelijk gezag haar gegeven, willen we in de volgende les nog even ingaan op de uitoefening van de t u c h t, welke zij heeft te handhaven als DERDE kenmerk van de ware kerk, dat is de bediening van de „sleutelmacht” en wel van de tweede sleutel: de Christelijke ban.

v. L.

DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS

7

Na de verschijning van de Heidelbergse Catechismus werd het leerboek door velen aangevallen. De aanvallen kwamen van Roomse en Lutherse zijde. Aan de zijde van de verdedigers van het leerboek heeft zich keurvorst van Paltz, Frederik III geplaatst. 4 mei 1563 ontving hij een zogenaamde Vermaانبrief van drie Duitse vorsten. In zijn antwoordbrief schreef hij o.a.: „Onze Catechismus is als zodanig niet op enige leer van mensen maar op Gods Woord alleen gegrond, hetgeen blijkt uit de aangehaalde Schriftplaatsen. Naar dien nu zulke fundamenten der Goddelijke Schrift, waarop onze Catechismus is gevestigd, vast en onomstotelijk blijven, zo konden wij ons niet herinneren, dat zulk een Catechismus valse of slechte leer bevatte en daarom zou te veroordelen zijn, of men moest tegelijk de Goddelijke Schrift willen verwerpen en veroordelen”.

In zijn gezinskring ondervond Frederik grote tegenstand. Zijn schoonzoon hertog Johan Frederik van Saksen schreef hem een felle brief. Deze schoonzoon was Luthers. En de Lutherens waren fel gekant tegen de Catechismus, vanwege de gereformeerde leer, die in het leerboek werd voorgesteld. In de brief aan zijn schoonzoon gedateerd 30 maart 1563 schreef Frederik het volgende: „Gij hebt een overbodige zorg gehad, alsof ik mij door een werktuig van de duivel verleiden liet, want ik ben, Godlof, nu tot zulk een ouderdom, verstaan en kennis van het Goddelijke Woord gekomen, dat ik mij niet van iedere wind heen en weer bewegen laat. Ik zou ook alle anderen van harte gunnen, dat zij met achterstelling van hun eigen gevoelens en aanzien van mensen, alleen door Gods Woord zich lieten regeren en leiden. Overigens beken ik mijzelf voor God een arme zondaar te zijn, zoals het behoort en bid dagelijks om vergeving daarvan (van de zonden) en dat Hij door Zijn Heilige Geest de kennis van Zijn lieve Zoon, mijn getrouwe Heiland Jezus Christus, hoe langer hoe meer in mij moge doen toenemen. Door dit schrijven werd mijn schoonzoon niet overtuigd van de waarheid. Hij zond zijn schoonvader verschillende brieven en geschriften om hem te bewijzen dat hij zich op een dwaalweg bevond. De keurvorst bleef bij de zekerheid op de goede weg te zijn. In een brief, geschreven 21 aug. 1563 staat: „Dat ik in de muil des satans zou gevallen zijn en gij u beijvert mij daaruit te rukken, dat dat weet ik door Gods genade beter. Want ik ben geheel het eigendom van mijn lieve en getrouwe Heiland Jezus Christus naar lichaam en ziel in leven en sterven beide. Ik heb Hem ook

teveel gekost, dan dat Hij mij in de muil des duivels zou overgeven, omdat Hij mij met Zijn dierbaar bloed heeft gekocht. Zo weet en geloof ik ongetwijfeld, dat de duivel met al zijn list en kunsten zonder de wil Mijns Vaders in de hemel mij het kleinste haar niet kronkelen, laat staan uitdrukken kan. Ik wil echter bij God hopen dat gij de waarheid beter verstaat dan gij het aan mij laat blijken; mocht echter mijn hoop in deze vergeefs zijn, dan wil ik desniettemin des te vlijtiger bij mijn lieve en getrouwe God in het gebed aanhouden en niet twifelen of Zijn almacht zal u, geliefde, door Zijn heilige en goede Geest nog de ogen openen, dat gij tot de rechte kennis komen mocht”.

De brieven van Frederik brachten geen verandering in de houding en de opstelling van zijn schoonzoon. Dit heeft Frederik diep getroffen, temeer daar de invloed van zijn schoonzoon goed merkbaar werd bij Frederiks vrouw en zijn dochter, die getrouwd was met Johan.

Hijzelf bleef echter onder alles pal staan voor de gereformeerde belijdenis.

In 1566 brak de hoofdaanval tegen hem los. Hij moest verschijnen op de rijksdag te Augsburg. In 1555 werd te Augsburg besloten godsdienstvrijheid voor de Lutherens. Van die vrijheid waren de Zwinglianen en de wederdopers uitgesloten. Bovendien werd vastgelegd, dat de vrijheid van godsdienst in zijn gebied zou onderhouden moeten worden. Enkele lutherse vorsten kwamen samen om te overleggen wat men toch met Frederik III van de Paltz moest doen. Duidelijk was gebleken, dat hij zijn catechismus niet terug wilde nemen. En daar kon men zich toch zonder meer niet bij neerleggen. Immers hun theologen hadden duidelijk aangewezen, dat de Catechismus op verschillende punten in strijd was met de lutherse leer. Op grond hiervan moest de keurvorst van de Godsdienstvrede van Augsburg uitgesloten worden. Het besluit viel hem aan te klagen bij de keizer, Maximiliaan II. Zijn aanklagers zijn zeker van hun triomf. Er zal een einde komen aan de regering van Frederik en wanneer hij zijn belijdenis niet zal herroepen, dan zal hij zeker gedood worden. Van verschillende kanten wordt er bij Frederik op aangedrongen niet naar Augsburg te gaan. Op bevel van de keizer moest hij 14 mei present zijn op de rijksdag te Augsburg. Aan zijn broer, die hem ook aanspoorde niet naar Augsburg te gaan, schreef hij: „Ik sta vast in de troostelijke hoop op mijn lieve en getrouwe Vader in de hemel, dat Zijn almacht mij tot een werktuig zal gebruiken om Zijn Naam in het heilige rijk der Duitse natie in de laatste tijden openlijk niet alleen met de mond maar ook metterdaad te belijden, zoals wijlen mijn lieve zwager, Hertog Johan Frederik van Saksen gedaan heeft. En hoewel ik niet zo vermetel ben, dat ik mijn verstand met dat van genoemde keurvorst zaliger zou willen vergelijken, zo weet ik daarentegen toch, dat die God, die hem destijds bij de rechte en ware kennis van Zijn heilig Evangelie heeft bewaard, nog leeft en zo machtig is, dat hij mij arm eenvoudig mannetje ook wel bewaren kan en zeker door Zijn Heilige Geest ook wel bewaren zal, al zou het daartoe moeten komen, dat het bloed koste, waarover, als het mijn God en Vader in de hemel alzo behaagde mij tot zulk een eer te gebruiken, ik Zijn almacht nooit genoeg zou kunnen danken, noch hier in de tijd noch ginds in de eeuwigheid”.

M. C. Tanis

AL DE WOORDEN DEZES LEVENS

2

Het Woord van God onderwijst in de rechte bediening van het Woord. De Heere heeft niet in het onzekere gelaten in het feit dat Gods Woord gepredikt moet worden en zeker niet in de wijze, waarop het gebracht moet worden. Het zal ook niet op tegenstand stuiten, dat we in Handelingen 5: 19 een gedeelte voor ons hebben, dat ons daarin voorgaat. De Engel des Heeren zegt het wel heel duidelijk tot de Apostelen: „Gaaf heen en staat en spreekt in de tempel tot het volk al de woorden dezès levens”. Dit bevel wordt dus overgebracht door een bode uit de hemel. God Zelf heeft Zijn boodschapper gezonden naar de Apostelen. De Heere in de hemel Zelf wil dus dat de boodschap verkondigd wordt en laat in aparte woorden de inhoud ervan vertolken. Het zijn dus woorden waarvan de hemelse afkomst spreekt en die het des te meer waard zijn om goed beluisterd te worden.

Het is een apart ogenblik als dit bevel klinkt. Het is nog niet lang na Pinksteren. Ongekende zegeningen had God geopenbaard. Velen waren gegrepen door Woord en Geest. Wonderen gebeurden.

Maar de vorst der duisternis had het werk van God bestreden. De grijpende handen van vrome vijanden waren uitgestrekt tegen de Apostelen. Zij waren terechtgekomen in de gevangenis. En nog wel liefst in de algemene gevangenis. In de plaats, waar de gemeenste boeven verkeren, werden zij in verzekerde bewaring gesteld. Zo zouden hun monden zwijgen en konden zij het Evangelie van vrije genade niet meer verkondigen. Dat was satans bedoeling. De monden van de Godsgezanten moesten gesnoerd blijven. Maar Gods werk gaat door. Hij heeft hen niet nodig, maar wil nochtans hun dienst gebruiken naar Zijn eigen Welbehagen. Gevangenisdeuren kunnen dat niet tegenhouden. Boven de grijpende handen van de vijanden zijn de bewarende en uitreddende handen Gods. Hij zendt Zijn gezant van de hemel, die de deuren open van de gevangenis en de Apostelen uitleidt.

Wij zouden zeggen: nu hebben ze toch wel een ogenblik rust nodig. Als ze in de nacht vanuit die benauwde plaats op de straten van Jeruzalem gezet worden. Eerst eens wat bijkomen en niet direct de strijd in. Om samen met de gemeente te Jeruzalem de wonderen Gods te vermelden van hun bevrijding uit de handen van hun vervolgers en hun geruisloze uitleiding. Ze hebben er stof genoeg voor. Maar nee, rust is voor hen niet weggelegd. Ze worden ogenblikkelijk weer op hun opdracht gewezen en mogen niet buiten de strijd blijven. De vroege morgen moeten zij weer naar de tempel gaan om te boodschappen de woorden des levens. Wij zijn wel rustzoekers in onszelf, maar de Heere bemint dat niet. We behoeven de strijd niet te zoeken, maar wie in waarheid de Heere heeft leren dienen zal het ervaren dat er een gedurige strijd hier beneden is. En zeker Gods dienstknechten zullen daar telkens weer opnieuw voor geplaatst worden.

Apart is ook de plaats, waar zij de boodschap moeten uitdragen. Zij moeten naar de tempel gaan. Dat was ook geen plaats die hun vlees uitgekozen zou hebben om de boodschap Gods te brengen. Daar had God hen gelaten tot deze tijd. Daar waren de Farizeeën en Schriftgeleerden heer en meester en was de haat tegen Jezus van Nazareth groot. Daar dreigde ook ieder ogenblik het gevaar dat zij opnieuw gegrepen zouden worden. Het was niet te verwachten dat het Sanhedrin geleerd zou zijn door het wonder Gods. Zo verhard waren de harten wel gebleken. Al de wonderen van en na Pinksteren waren zij al voorbijgegaan. Niets goeds hadden ze daar te verwachten. Het is uiteindelijk de wil des Heeren dat ze juist op die plaats zouden spreken. Deze aparte omstandigheden spreken méé. We moeten er niet aan voorbijgaan. Integendeel. Ze komen ook vandaag tot ons die niet door geopende gevangenisdeuren in deze zin bedreigd worden. We kunnen de vraag stellen: hoeveel zouden er vandaag overblijven als we zoals de Apostelen met gevaar van eigen lijf het Evangelie uit moesten dragen? Zo'n vraag is wel op zijn plaats als je luistert naar 'n eindeloos theoretiseren over de boodschap, zoals we dat vandaag ook kunnen horen. En het zal de belangrijkste vraag zijn of wij persoonlijk staande blijven. Dat zal alleen kunnen als het voor onszelf een zaak van genade is. Toch willen we hier het allermeest letten op de laatste woorden, die de Engel gesproken heeft.

Wij kunnen het wel gouden woorden noemen die uit de mond van de hemelse boodschapper gekomen zijn. Woorden die niet alleen in die bijzondere omstandigheden waarde hebben, maar die door de eeuwen heen spreken en tot in onze tijd verstaan dienen te worden. We mogen ze wel leren spellen voor de prediking van vandaag. Om de boodschap te brengen van al de woorden dezes levens. Ze geven een kort begrip van de inhoud der prediking.

Wij voor ons houden ons aan de vertaling: al de woorden dezes levens en lezen hier dus niet: al deze woorden des levens. Graag tekenen we hier aan dat ook de kanttekenaren hier zeggen, of al deze woorden des levens. Het is dus geen uitvinding van deze of gene nieuwlichter, dat het vandaag meestal wel zo vertaald wordt: al deze woorden des levens. Maar toch blijven we bij: „al de woorden dezes levens”. Zo staat het er in het oorspronkelijk en zo spreekt het ook op een

bijzondere manier. Het is van meer belang dan wij zouden denken. We zullen er naar we hopen op terug komen.

Dat deze woorden, op de prediking betrokken worden is geen nieuws. Wie goed de verklaring van Calvijn leest en de kanttekenaren zal zien dat het in het verleden zo gezien is.

Calvijn zegt: „De woorden van dit leven. Een heerlijke lofrede op het Evangelie omdat het een levendmakende leer is, die de mensen zaligheid brengt. Immers wordt ons daar de gerechtigheid Gods geopenbaard en aldaar biedt Christus Zich ons aan met het offer van Zijn dood, met de Geest der wederbaring en met het zegel van Gods aanneming tot kinderen”. Waaruit niet alleen blijkt hoe Calvijn geprobeerd heeft iets van de diepte van deze woorden te zeggen, maar toch ook inderdaad gedacht heeft aan de boodschap.

Voor alle volledigheid geven we hier ook de kanttekeningen van de Statenvertaling door: „dat is deze evangelische leer, waardoor de mensen aangewezen wordt de rechte weg om tot het eeuwige leven te komen”.

Voor ditmaal laten we het hierbij. Het is genoeg om het grote belang van deze uitdrukking voor de rechte bediening al enigszins te doen gevoelen.

D. Slagboom

HERMANN FRIEDRICH KOHLBRUGGE

6

Dr. W. Aalders schreef een heel belangrijk artikel over: Het beeld Gods in Kohlbrugge's theologie. We willen de tweede paragraaf van dit artikel hier laten volgen, althans voor een groot gedeelte.

„Wij lezen in-Genesis 1 : 26: „En God zeide: Laat ons mensen maken naar ons beeld en naar onze gelijkenis”; en in vers 27: „En God schiep de mens naar Zijn beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem.” De nieuwe vertaling van het N.B.G. verschilt hier nauwelijks van de oude Statenvertaling.

Het bijzondere van Kohlbrugge's leer omtrent het beeld Gods komt nu hierin tot uitdrukking, dat hij vertaalde: „in het beeld Gods”. Omdat wij allemaal geleerd hebben te lezen: „naar het beeld Gods”, en dat gemeenlijk verstaan als „overeenkomend met”, of „gelijkend op”, of „afgestemd op”, is het voor ons heel moeilijk om de zin te vatten van Kohlbrugge's vertaling: „in het beeld Gods”.

Laat ik beginnen met vast te stellen, dat volgens alle taalgeleerden Kohlbrugge's andere overzetting mogelijk is. Zij is geoorloofd, hoewel niet dwingend en zeker. Omdat het taalkundig niet is uit te maken, of wij vertalen moeten „naar het beeld Gods”, of „in het beeld Gods”, zal dus het theologisch inzicht onze keuze moeten bepalen. Welke waren Kohlbrugge's theologische overwegingen? Volgens hem wordt met de woorden „beeld Gods” niet iets gezegd over de mens, maar iets over God. „Gods beeld” is voor Kohlbrugge: de hoogste gelukzaligheid in God; de gelukzaligheid, die Hij had in Zijn Zoon. Hij spreekt in dit verband van „die Bewegung seiner Eingeweiden” (de beweging van Zijn ingewanden) en van „seine innerliche Barmherzigkeit” (Zijn innerlijke barmhartigheid). Men moet het „beeld” dus zien als iets wezenlijks van de Drieënige God; als de meest innerlijke vorm van Zijn liefde; als de innerlijke wijdsheid en ruimte van Zijn eeuwige goedheid; als het ongeschapen, eigen leven Gods.

Bij de schepping van de mens daalt dat eeuwige, ongeschapen, innerlijke, eigen leven Gods neer en neemt de mens erin op. Als ik het met een bijbelse illustratie wil verduidelijken, kan ik het best herinneren aan „de wolk der heerlijkheid”, die als het ware geladen is met de levende tegenwoordigheid Gods. Wij lezen ervan in Exodus 16 : 10: „De heerlijkheid des He(eren) verscheen in een wolk”. En in Exodus 24 : 15v: „De wolk bedekte de berg. De heerlijkheid des He(eren) rustte op de berg. En Hij riep tot Mozes midden uit de wolk. De verschijning van de heerlijkheid des He(eren) was als een verterend vuur. En Mozes ging de wolk in.....”. En in Exodus 40 : 38: „Want op de tabernakel rustte des daags de wolk des He(eren).....”. En in Numeri 11 : 25: „Toen daalde de He(e)re in de wolk neder en sprak tot hem.....”. En in Deuteronomium 5 : 22: „Deze woorden heeft de He(e)re gesproken uit het midden van het vuur, de wolk en de donkerheid”. En in I Koningen 8 : 10v: „En een wolk vulde het huis des He(eren), zodat

de priesters vanwege de wolk niet konden blijven staan om dienst te doen, want de heerlijkheid des He(eren) had het huis des He(eren) vervuld.” Ook in het Nieuwe Testament komen wij die wolk der heerlijkheid tegen. Zo in Mattheüs 17 : 5: „En een lichtende wolk overschaduwde hen en zie, een stem uit de wolk.....”. Ook wijst Handelingen 2 in die richting: „En eensklaps kwam er uit de hemel een geluid als van een geweldige windvlaag en vulde het gehele huis, waar zij gezeten waren.” En tenslotte I Corinthiërs 10 : 1: „Onze vaders lieten zich allen dopen in de wolk.....”.

In het licht van al deze uitspraken wordt ons de bedoeling van Kohlbrugge's vertaling „in het beeld Gods” duidelijker. Hij verstaat eronder: opgenomen zijn in de wolk van de heerlijke tegenwoordigheid Gods. En daar ligt dan een totaal ander mensbeeld in opgesloten dan wij tegenkwamen bij Prof. Berkhof, (daarover spreekt Aalders in paragraaf I van zijn artikel, hier niet overgenomen B.). Voor de prediker Kohlbrugge is de mens van natuur: uit de aarde aards. Hij ziet hem overeenkomstig het woord: „Stof zijt gij en tot stof zult gij weerkeren” (Gen. 3 : 19). Dat is ook de wijze, waarop Abraham de mens ziet: „Ik ben stof en as” (Gen 18 : 27). Zo wordt het ook uitgesproken in Psalm 103: „Hij weet wat maaksel wij zijn, gedachtig zijnde dat wij stof zijn.” Omdat de mens uit de aarde aards is, daarom ligt van nature in de mens het voorlopige, gebrekkige, onheilige, tragische. Want de stof in zichzelf is nimmer heilig en goed, maar gebrekkig en armzalig!

Maar nu leest en verstaat Kohlbrugge het scheppingsverhaal zó, dat het aarden vat, dat de mens van nature en in zichzelf is, wordt gedoopt in de wolk der heerlijkheid. Daarom ligt het geheel in de lijn van Kohlbrugge's gedachten, dat in de oudchristelijke schilderkunst de mens omringd was door een aureool, een nimbus, een hemelse lichtglans. En zó moeten wij ons nu ook Adam in zijn oorspronkelijke staat in het paradijs voorstellen. De wolk der heerlijkheid van Gods tegenwoordigheid overstroomde zijn gehele organisme met hemels licht. Het was „in het beeld Gods”. Dat moet ook de zin zijn van de woorden uit Psalm 8: „Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en het mensenkind, dat Gij naar hem omziet? Toch hebt Gij hem weinig minder gemaakt dan de engelen, en hebt hem eer en heerlijkheid gekroond”.

(.....)

Wonderlijk begaafd moet de oorspronkelijke Adam geweest zijn! Omdat hij leefde „in het beeld Gods”, moet hij deel gehad hebben aan Gods wijsheid, goedheid, heiligheid en gerechtigheid. En om enigermate te beseffen, wat dat inhield, leze men er Spreuken 8 op na. Op die mens moet ook van toepassing geweest zijn, wat wij lezen over de messiaanse mens in Jesaja 11: „Op Hem rustte de Geest des He(eren), de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennis en der vreze des He(eren)..... En Hij zal de armen met gerechtigheid richten.....”

Wij moeten nog een stap verder gaan en zeggen, dat deze totaal andere mensbeschouwing ook een totaal andere kijk op de schepping, de natuur, de geschiedenis en de wereld met zich meebrengt. Want mag de natuur als natuur en de stof als stof in zichzelf gebrekkig en armzalig zijn, — door de aanwezigheid van deze mens, de mens „in het beeld Gods”, was die gebrekkigheid en onvoltooidheid in beginsel overwonnen. Dank zij de aanwezigheid van deze mens kon in waarheid van een „goede schepping” worden gesproken. Wij zijn zó ook in staat, om de diepe, geestelijke betekenis te verstaan van Genesis 1 : 28 en 2 : 19, waar gesproken wordt over de heerschappij van de mens over de gehele aarde, over dieren en planten, en over de naamgeving der beesten door de mens. Hoe ver is het er vandaan, dat die uitspraken zouden mogen worden uitgelegd als een eigenmachtige cultuur-opdracht aan de mens, die hij te volbrengen heeft op de weg der geschiedenis! Niet om cultuur, beschaving, wetenschap, techniek gaat het hier, maar om de heilsheerschappij van Godzelf, die zich in de schepping verwerkelijkte via het medium „mens”. God schenkt Zijn leven (het beeld Gods) aan de mens, opdat de mens dat leven Gods bemiddelen zou aan de schepping. Daarom ligt er waarheid in de oude voorstelling van het paradijs, waarbij wij de dieren zich zien aan- en afvlijen tegen Adams voeten, zich aan hem zien onderwerpen, en ze voor zijn ogen zien spelen

en bewegen. Want omdat de mens als laatste der creaturen was opgenomen „in het beeld Gods”, was hij een heiland, een middelaar, een priester, een koning in het midden van de natuurlijke, stoffelijke, aardse werkelijkheid. Dat was de mens echter niet in, of uit, of door zichzelf. Hoe zou dat ook mogelijk zijn, aangezien hij aarde uit aarde en stof uit stof was. Hij was het bij grafie Gods. Hij was het, omdat hij „in het beeld Gods” was.

Tot zover Aalders. We moeten het hierbij laten. Men leze het boek zelf. Dan zal men zien, dat er in dit artikel van Aalders en ook in andere bijdragen veel belangrijks wordt gezegd.

We willen hiermee onze artikelen, die in hoofdzak aanhalingen uit het boek over Kohlbrugge bevatten, besluiten. Mogelijk dat we DV later deze artikelen voortzetten. Maar men heeft er meer aan zelf het boek te lezen. En wat van nog groter belang is, dat de God van Kohlbrugge ook onze God zij of worde.

WEER NAAR CANADA

We logeerden eerst bij Mari en Lies in Ancaster en daarna een paar dagen bij Bill en Marja. Van zaterdag tot maandag waren we weer bij Mari en Lies. Dat kwam beter uit in verband met het feit, dat we dan dicht bij de kerken waren, die we die zondag zouden dienen. Daarna gingen we terug naar Norwich om er te blijven tot onze terugkeer naar het vaderland.

Op een avond bracht Bill ons naar een gebied, niet ver van Norwich, waar veel Mennonitische boeren wonen. De Mennonieten zijn genoemd naar Menno Simons, de leider van de Nederlandse doopsgezinden. Zij kwamen ongeveer 1680 in Amerika om de vervolging, waaraan zij in Europa onderworpen waren, te ontvluchten. Onder de oudste Mennonieten bevonden zich vele Duitsers, Zwitsers en Nederlanders en hun nakomelingen wonen heden in groten getale in Pennsylvania, Ohio en Indiana. Later zijn er ook in Canada gekomen.

Het valt dadelijk op, dat er bij hun boerderijen hoge windmolens staan. Ze zijn namelijk niet bij de elektrische centrale aangesloten, maar wekken zelf stroom op voor verlichting, verwarming en water. Ze gebruiken geen motoren en dus ook geen auto's. Als ze naar een nabijgelegen stad of dorp gaan om te winkelen of te markten, maken ze gebruik van tilburies met paarden bespannen. Dat doet denken aan vervlogen tijden. De Mennonieten hebben ook geen telefoonaansluiting. Toen we langs de boerderijen reden — het was al avond — waren ze nog druk bezig met de hooioogst, naar moderne opvattingen op een primitieve wijze. Er kwam veel mankracht aan te pas. Er werd alleen gebruik gemaakt van een paar oude werktuigen, die vele jaren geleden door andere boeren werden gebruikt.

De mensen leven eenvoudig. Men ziet de vrouwen steeds met gedekt hoofd en ze zijn degelijk gekleed. De Mennonieten zijn tegen het maken van foto's. Godsdienstig schijnt er niet veel overgebleven te zijn van de leer der vaderen. Ze hebben wel een eigen schooltje, waar de kinderen te voet heengaan. De meeste boerderijen zien er eenvoudig uit, maar het valt op, dat er boerderijen zijn, die spreken van de welstand van de bewoners.

We schreven al, dat zij geen auto's bezitten, maar dat wil niet zeggen dat ze niet van auto's gebruik maken. We hoorden van een geval, waarbij een Mennoniet zijn buurman vroeg of hij niet naar een bepaalde plaats naar de markt moest. Deze was het niet van plan, maar ter wille van de Mennoniet verklaarde hij zich bereid te gaan. En zo gingen ze dus samen naar de markt. Maar de Mennoniet maakte van deze gelegenheid gebruik om zijn welwillende buurman te vragen hier even aan te gaan en hem dan ook daar even te brengen voor de afwikkeling van bepaalde zaken. Daar was de hele dag mee gemoeid. Als waardering kreeg de eigenaar van de auto zijn benzinekosten vergoed!

Een ander geval betreft de telefoon. Er was een Mennonitische boer, die veel gebruik maakte van de telefoon van zijn buurman en soms lange gesprekken op afstand hield. De telefoon-rekening werd daardoor zeer hoog. De bezitter van de telefoon-aansluiting ging met de rekening naar zijn buurman toe om hem voor te stellen de extra kosten te vergoeden. Maar deze zei: dat

gaat niet, want wij mogen geen telefoon hebben! Het lijkt wel of de beginselen niet leven en er alleen sprake is van bepaalde stellingen en gewoonten, die men ten koste van alles wil handhaven. Wanneer er bij voorbeeld een zoon of dochter des huizes een verbintenis voor het leven aangaat met iemand die niet tot de Mennonieten behoort, dan volgt uitstoting uit de familiekring.

Het zijn ijverige mensen, vriendelijk van aard. Ondanks bepaalde afwijkingen in de leefgewoonten vormen ze toch een gewaardeerd deel van de Canadese bevolking.

Er is in Canada nog veel ruimte, ook in dit deel van Ontario. Er zijn streken, die tamelijk dicht bevolkt zijn, maar we kwamen ook wel langs wegen die schier eindeloos waren en waar slechts hier en daar een huis of boerderij stond. In dun bevolkte gedeelten van dit grote land en zelfs van Ontario kan men uren rijden zonder enige bebouwing aan te treffen.

We kwamen in London. Marja moest met één van de kinderen naar 'n specialist. London is een stad met ruim 200.000 inwoners. Er zijn hoge gebouwen. Op sommige kan men hoog in de lucht de temperatuur aflezen. Het was er 's morgens 20 graden en later op de dag 22 graden. Dat was in de tijd, toen men in Holland gebukt ging onder de hitte. Ook de juiste tijd kan men van ogenblik tot ogenblik aflezen, niet door middel van een torenklok, maar door cijfers, die uren en minuten aangeven, dus bij voorbeeld zo 11.20.

London heeft een rivier, de Thames, niet als de gelijknamige rivier in Engeland, want deze rivier in Canada is niet bevaarbaar. Evenals bij verschillende andere rivieren is er een dam in aangelegd. Daardoor wordt er een meer gevormd met een uitgestrekte vorm. Dit is gunstig voor de landbouw en voor de recreatie. Langs de rivier is een park. Daar is gelegenheid om te piknikken. Daar maakten we gebruik van. Het was er erg rustig. Een eekhoorn kwam vlakbij, op een meter afstand, en at het brood op, dat hem toegeworpen werd. Hij deed dat heel keurig. Met zijn voorpootjes hield hij het brood vast.

We gingen hierna naar vrienden, die enige mijlen verder woonden. We kwamen onverwachts, maar toch niet ongelegen. Het werd een bezoek waaraan we allen, bezoekers en bezochten, een goede herinnering van overhouden.

Voorgaande jaren bezochten we veelal de Niagara Falls. Dat imponeert altijd weer. Over een grote breedte, de volle breedte van de rivier, die de grens vormt tussen Canada en de Verenigde Staten, stort het water zich zo ongeveer 60 meter omlaag. Dit trekt steeds veel bezoekers. Vooral op de vrije dagen is het moeilijk een plaatsje voor de auto te vinden en zelf een plaatsje te veroveren met een goed gezicht op de watervallen.

Deze keer gingen we er 's avonds heen. Toen we na een kleine twee uur rijden aan de Falls kwamen was het nog licht, maar al spoedig begon het te schemeren en een poos later was het donker. Vanaf hoge gebouwen worden schijnwerpers op de watervallen gericht, die gekleurd licht geven, dat zo af en toe verandert. Het is een mooi gezicht. Maar het voorname beeld, dat je meeneemt is toch het beeld van de watervallen zelf, die spreken van de grootheid van de Schepper van hemel en aarde. Hoeveel eeuwen stroomt het water hier al niet in noordelijke richting met een groot verval, dat op deze plaats tot echte watervallen wordt. Mogelijk, dat de vallen vroeger meer naar het noorden gelegen hebben en in de loop van de tijd door het afbrokkelen van het gesteente naar het zuiden verplaatst zijn. Een paar jaar geleden is de Amerikaanse val tijdelijk drooggelegd geweest om bepaalde versterkingen aan te brengen, met de bedoeling naar we hoorden verdere verplaatsing te voorkomen. Onder stortende regen en zware onweersbuiten kwamen we over twaalfen thuis.

B.

VOOR DE JEUGD

BESTE JONGELUI!

Gideon 75

„Toen nu Gideon, de zoon van Joas van de strijd wederkwam, voor de opgang der zon, zo ving hij een een jongen van de lieden van Sukkoth, en ondervraagde hem; die schreef hem op de oversten van Sukkoth en hun oudsten, zeven en zeventig mannen. Toen kwam hij tot de lieden van Sukkoth, en zeide: Ziet daar Zebah en Zalmuna, van dewelke gij mij smadelijk verweten hebt, zeggende: Is de handpalm van Zebah en Zal-

muna alrede in uw hand, dat wij uw mannen, die moede zijn, brood zouden geven? En hij nam de oudsten dier stad en doornen der woestijn en distelen, en deed het de lieden van Sukkoth door dezelve verstaan.”

Richt. 8 : 13 - 16

De strijd tegen de Midianieten is ten einde. De twee koningen Zebah en Zalmuna zijn gevangen genomen en nu is het „verzamelen” geblazen. De driehonderd strijders scharen zich allen weer als één man rondom Gideon en de terugtocht wordt aanvaard. Zegevierend mogen zij dat doen. De Heere had hen de overwinning gegeven. Dat is zonder meer duidelijk. Het had nooit van die driehonderd man kunnen komen. Zij konden echt wel zingen: Gij Heer, alleen, Gij zijt, Verwinnaar in de strijd. En geeft Uw volk de zegen. Dat zullen al diegenen moeten zeggen, die geestelijk aan Gideon en zijn mannen verwant zijn. Ik hoop, jongens en meisjes, dat dit ook jullie taal is. Want dan krijgt God de eer, die Hem dan ook alleen toekomt.

Gideon kwam weder voor de opgang der zon. Zo staat het in vers 13. Dat is in de grondtaal niet zo gemakkelijk als het lijkt. Kijken jullie de kanttekening van de Staten Vertaling er maar eens op na. Dan zullen jullie zien, dat er ook nog andere vertalingen mogelijk zijn. Zoals het in de vertaling staat, zou je denken, dat het 's morgens vroeg geweest is. Dat is natuurlijk mogelijk. Of er één of meer dagen tussen gelegen hebben, verhaalt de bijbel niet. We laten dit daarom maar rusten. „'s Morgens vroeg” is heel goed mogelijk. Hij kan na de overwinning met zijn mannen eerst rust genomen hebben. Want we weten, dat ze tijdens de achtervolging al moede waren. Nu echter de strijd afgelopen was, ligt er niets méér voor de hand, dan dat ze eerst wat op verhaal gekomen zijn, voor ze af gingen rekenen, met de lieden van Sukkoth en Pnuël. Na een verkwikkende nachtrust zijn ze 's morgens vroeg, voor de opgang der zon, te Sukkoth aangekomen.

Toen zij bij de plaats Sukkoth kwamen, liep daar een jongen van de lieden van Sukkoth. Deze kon hun goede diensten bewijzen. Zij hebben hem daarom gevangen genomen. Of die jongen dat leuk vond of niet, weet ik niet. Als ik zo mijn eigen gedachten laat gaan, dan denk ik van niet. Want stel je voor, dat je tot een bepaalde plaats behoort. Je hebt natuurlijk allemaal je geboorteplaats: o dierbaar plekje grond! Daar houd je van. Daar ben je meer of minder aan verbonden. Al zijn alle mensen je vrienden niet, je staat er toch anders tegenover, dan tegehoover mensen van een vreemde plaats. Hoe gaat dat! Dat ze hem „gevangen namen” wijst ook in de richting, dat hij wel heeft willen vluchten. Maar dat ging niet. De koningen Zebah en Zalmuna konden aan de hand van Gideon niet ontkomen. Dat kon deze jongen ook niet. En nu denk ik, ja daar kan ik niets aan doen, weer aan de jongens en meisjes, mijn vrienden en vriendinnen. Gideon is toch een type geweest van de Heere Jezus Christus. Aan Hem ontkomt geen koning en ook geen jongen, ook geen meisje. En als je je nu aan Gideon gevangen geeft, dan wordt je leven gespaard. Toch wel weer iets om over na te denken. Die jongen is een bijdehande jongen geweest. Want hij kon lezen en schrijven. Dat vinden jullie natuurlijk heel gewoon. Want wie kan er nu niet lezen en schrijven? Dat kan iedereen. Maar dat was in die tijd een uitzondering. De meesten waren in die tijd analfabeet. Dat vreemde woord zullen jullie wel verstaan. Wees blij dat jullie lezen en schrijven kunnen. Dat is een „kunst”. Want daardoor kun je gedachten op papier zetten en ook aan anderen overbrengen. Het is wel jammer, dat die kunst van lezen en schrijven zo vaak verkeerd gebruikt wordt. Want wát lezen we en wát schrijven we? Is alles wat we lezen en schrijven voor God verantwoord? Ik denk dat er nog wel het een en ander gekorrigeerd zal moeten worden, bij deze en gene.

Gideon heeft die jongen ondervraagd, wie namelijk de oversten en oudsten van Sukkoth waren. En dat moest hij allemaal opschrijven. Een heel werk. Want er kwamen zeven en zeventig namen op de lijst te staan. Proberen jullie het maar eens om al de namen van de gemeenteraadsleden op een lijstje te zetten. Het zou je niet eens meevallen. Die jongen kon dat en deed dat. Hij moest wel. Ja, hij móest wel! Als je met Gideon te doen krijgt — ik bedoel de meerdere Gideon — dan kun je niet anders meer dan de waarheid zeggen, want je bent een gevangen jongen en een gevangen meisje. „De waarheid zeggen” kan je

leven redden. Weer een „denkertje!”

Met de lijst van al die oversten en oudsten ging Gideon de plaats Sukkoth binnen. De bevolking van die plaats werd opgeroepen. Nu Gideon als overwinnaar terugkeerde zal wel niemand thuis hebben durven blijven. Eerst had men smalend de schouders voor hem opgehaald: Wat zou deze! Wat verbeeldt hij zich! Hij denkt zeker dat hij dat grote leger verslaan kan! Dat moeten we eerst nog eens zien. We geloven dat zo maar niet. Zo hebben die lieden van Sukkoth geredeneerd. Doch nu hadden de feiten aangetoond, dat ze zich in de persoon van Gideon vergist hadden. Hij bleek sterker dan zij dachten. Toch echt wel een man om ontzag voor te hebben. Nu hij wederkwam, zongen ze echt wel een tobtje lager. Daar stonden ze, vrezend en bevend. Wat zou er nu gaan gebeuren? Want met Gideon viel nu niet meer te spotten. De dreigementen, die hij had uitgesproken, tijdens zijn eerste komst, klinken hen weer opnieuw in de oren. Zie vers 7: „Toen zeide Gideon: Daarom, als de Heere Zebah en Zalmuna in mijn hand geeft, zo zal ik uw vlees dorsen met doornen der woestijn en distelen.”

Wat Gideon gezegd had gaat gebeuren. „En hij nam de oudsten dier stad en doornen der woestijn en distelen, en deed het de lieden van Sukkoth door dezelve verstaan.” Zij kregen hun gerechte straf. Denkt het je in: Al die „ongelovige” lieden uit Sukkoth werden met doornen en distelen op de huid geslagen.

Gods Woord is altijd zwaar geladen. Wie zal de inhoud ten volle er van kunnen voorstellen? Dat ze met doornen en distelen werden afgeranseld, daar zit iets van de vloek in. Want doornen en distelen zijn de gevolgen van de zonde. Heeft de Heere het niet tegen Adam gezegd — ons aller vader, en daarom is dit woord ook tot ons gesproken — „ook zal het (aardrijk) u doornen en distelen voortbrengen” Gen. 3:18? En daar werden zij nu mee bezocht, met de tekenen van de vloek, die op het aardrijk rust.

Ook deze dingen zijn tot onze lering beschreven. Er zijn er niet weinigen, die net als de lieden van Sukkoth „ongelovig” zijn. Zij hebben van Gideon en zijn bende gehoord. Nu bedoel ik: de Heere Jezus Christus en Zijn Kerk. Wat moest die eigenlijk in de wereld? Wat betekent de Kerk nog. Zal het geloof de wereld overwinnen? Men moet het eerst nog zien. De omstandigheden laten het niet aflezen, namelijk voor het ongelooft. Misschien zitten er onder jullie ook wel met dergelijke vragen. Je hebt gehoord van de Heere Jezus Christus en van al diegenen, die Hem in der waarheid volgen. Je hebt ook gehoord dat uiteindelijk de overwinning aan de Heere en de Kerk is. Hij komt straks weder. De bedreiging ligt er. Ieder die niet gelooft, zal straks vergelding ontvangen naar zijn werken. Maar je ziet er nog niet veel van. Je ziet er eigenlijk niets van. Er zijn er, die zeggen: Je maakt me niet bang. Ik moet het eerst zien. Ik geloof er niet meer in.

Als het zo is, dat God dan jullie ogen nog zal mogen openen. Want de geschiedenis van Gideon predikt ons hier ook de wederkomst van Christus. Straks komt Hij weer, op de wolken des hemels. En dan moeten alle inwoners der aarde voor Hem verschijnen. Dan zal men moeten zien, dat er met Hem niet meer te spotten valt. Dan zullen de ongelovigen de volle „vloek” moeten dragen. De Heere maakt ook dan Zijn Woord waar, namelijk dat wie in de Zoon geloof hebben, het eeuwige leven heeft. Maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

Misschien vrezen jullie en beven jullie, als je aan je leven denkt en aan je ongeloofshouding tegenover God en Gideon (Christus). De vloek heb je verdiend. De doornen en distelen moeten op je neerkomen. Wie zou niet vrezen? Hoe kan ik er aan ontkomen? Is dat nog mogelijk? Ja, gelukkig wel! En dan denk aan die meerdere Gideon, Die voor Zijn schuldig volk met doornen is bezocht. Hij is er mee gekroond. Hij heeft ten volle de vloek gedragen, opdat mensen, die dit hebben verdiend, vrij uit zouden kunnen gaan en met Zijn zegen zouden kunnen worden gekroond. Is dit geen wonder! Dit is nu het wonder van vrije genade! Dat doet God beleven een ieder die zijn zonden belijdt en laat. Want die zal vergiffenis ontvangen. Zie Ps. 32. De beleving hiervan zij jullie van harte toebeden. Jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent

1951 „Uw trouw is groot” 1976
(Klaagl. 3:23b)

D.V. 4 oktober a.s. hopen onze ouders
D. SLAGBOOM v.d.m.
en
E. SLAGBOOM - BOS
te gedenken dat ze 25 jaar
getrouwd zijn.

Tevens zal het 14 oktober a.s. 25 jaar geleden zijn dat onze vader in het ambt van dienaar des Woords bevestigd werd.

Dat de Heere onze vader en moeder nog vele jaren voor elkaar en voor onze kerken moge sparen is de wens van hun dankbare kinderen.

JOOST en MARGRIET
RIKSTJE en ARIE
RINEKE
ROBERT

BARENDRECHT, oktober 1976
Voordijk 247

Gelegenheid tot feliciteren op 14 oktober 1976, van half 5 tot 6 uur in de grote zaal van de Gereformeerde Kerk, Barendrechtseweg, Barendrecht.

Eben Haëzer

D.V. 14 oktober a.s. zal het 25 jaar geleden zijn, dat onze herder en leraar,

Ds. D. SLAGBOOM

werd bevestigd in het ambt van dienaar des Woords, waarin hij tot op heden door Gods goedheid mag dienen.

Wij hopen dit met hem en zijn gezin in een samenkomen met de gemeente te gedenken op 14 oktober in de Christelijke Gereformeerde kerk te Barendrecht. Aanvang half acht.

Hieraan voorafgaand is er gelegenheid tot feliciteren voor alle vrienden en bekenden buiten onze gemeente, van half vijf tot zes uur, in de grote zaal van de Gereformeerde kerk, Barendrechtseweg, Barendrecht.

BARENDRECHT, oktober 1976

Namens de Kerkeraad,
A. Koolman, 2e voorzitter
H. Molenaar, scriba

NEDERLANDSE VERENIGING TOT BEVORDERING VAN DE ZONDAGSRUST en de ZONDAGSHEILIGING, gevestigd te Ede.

Het bestuur wil door deze advertentie de aandacht vestigen op de **STREEKBIJENKOMST** welke door haar zal worden belegd in de JACHIN-BOAZ kerk der Oud. Geref. Gem. te URK op

D.V. VRIJDAG 15 OKTOBER a.s.
Spreker: de Welerev. Heer **Ds. J. v. Prooyen**, predikant van de Oud. Gereformeerde Gem. te Rhenen en voorzitter der Vereniging

Aanvang om 20.00 uur.

STICHTING WOORD EN DAAD „INDIA MIJN LAND”

D.V. 7 oktober a.s., kwart voor 8 n.m. hoopt Prof. Joseph Pulikunnel een lezing te houden over dit onderwerp in de Maranatha-kerk te Sliedrecht, onder leiding van

Ds. P. Beekhuis te Noordeloos en
Ds. J. den Hoed te Sliedrecht.

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN.

IN „BEWAAR HET PAND”

NOG DIT JAAR NAAR HET LAND VAN DE BIJBEL

I.K.V. Reizen AMICITIA organiseert in samenwerking met de EL AL (Israël Airlines) en KOPEL TOURS

(’t grootste Israëlsche reisbureau) een unieke reis.

- Alléén Joodse hotels.
- Hollands sprekende Israëlsche gids.
- Bezoek aan Ellath (Inbegrepen).
- Een zeer goed programma in Israël.
- Goede geestelijke begeleiding.
- Verzorging op basis van volpensioen.

Vertrek: 18 oktober 1976 vanaf Schiphol, 15 dagen vanaf . . . f 1675,—
BEL: 078 - 22020

Burg. de Bruijnelaan 68 - 70

Zwijndrecht

„Ik heb goede baat bij Uw Zenuwkruiden gehad.” E. M. te U.

Tegen praktisch iedere kwaal leveren wij

GENEESKRACHTIGE KRUIDEN

Maandkuur f 10,95 (verz. inkl. inbegrepen)

Drogisterij SIKKING

Barneveldstr. 5 Haarlem
Tel. 023 - 31 28 62
B.g.g. 32 46 06

Voor bijbels, boeken en muziek

is **LINDENBERG** uniek!
Grote voorraad
Snelle levering

ook van de allernieuwste uitgaven

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

Gouden Harpen

DE NIEUWE MEDITATIEPLAAT IS UIT!
Bestelnummer 76 GH 25.

Prijs f 16,90

Ds. A. Vlietstra te Doornspijk spreekt over „De brede en de smalle weg” n.a.v. Matth. 7:13, 14 en Drs C. A. v. d. Sluys te Poederoyen over „Een lied in de nacht” n.a.v. Jes. 26:9a, compleet met bijpassende psalmen.

Neemt U eens een abonnement. Elke drie maanden krijgt U dan automatisch de nieuwe plaat thuisgestuurd. U abonneert zich voor minimaal een jaar tot wederopzegging en ontvangt dan de platen voor de abonnementsprijs van f 14,50. Bovendien kunt U dan ook voorgaande meditatieplaten bestellen voor deze gereduceerde prijs. Franco huis, zonder verdere kosten.

NOG LEVERBAAR:

GH 05 - Drs. W. Chr. Hovius en Ds. J. van Haaren;
GH 06 - Ds. H. Rijkse en Ds. B. Hayerkamp;
GH 07 - Ds. W. L. Tukker en Ds. G. A. Zijderfeld;
GH 08 - Ds. L. Huisman en Ds. G. Blom;
GH 09 - Ds. A. Vroegindewey, Ds. M. C. Tanis en Ds. L. Blok;
GH 10 - Ds. J. van Sliedrecht en Ds. R. Boogaard;
GH 11 - Ds. D. Riedijk en Ds. J. Catsburg;
GH 13 - Ds. K. de Gier en Ds. J. van der Haar;
GH 14 - Ds. P. Beekhuis, Ds. D. Hakkenberg;
GH 15 - Ds. H. Veldhuizen en Ds. F. Harinck;
GH 16 - Ds. J. Hoek en Ds. G. de Vries;
GH 17 - Ds. H. Hofman en Ds. C. den Boer;
GH 18 - Ds. R. Kok en Ds. I. Kok;
GH 19 - Ds. J. van Vliet en Ds. H. C. v. d. Ent;
GH 20 - Ds. D. Slagboom en Ds. J. W. Verwey;
GH 21 - Ds. K. Exalto en Ds. P. den Butter;
GH 22 - Ds. G. J. van Noort en Ds. A. W. van der Plas;
GH 23 - Ds. W. L. Tukker en Ds. H. Paul;
GH 24 - Ds. W. van Gorsel en Ds. A. Elshout.

Wij hebben ook platen met koorzang, orgelmusiek, etc. Vraag even een folder aan bij:

Gouden Harpen
grammofoonplatenmaatschappij
postbus 135, Lisse
telefoon (02521) 14543 b.g.g. 14215